

На юг в м. Кешишликия и до днес функционира аязма, чийто празник е на Кръстовден. Наименованието ѝ е Кръстовото. Там почти без прекъсване се е съхранила и възпроизвеждала традицията за посещение и извършване на обредни действия с водата- миене, пиене, оставяне на подарък и „нишан“. Преданието говори, че в района е имало манастир, чиито 300 монаси са избити от турците. (Шкорпил 1886: 36; Табаков 1986: 153) С оглед наличието на динамично знание за това място не е без основание предположението, че то е имало определено място в местния празничен календар, вероятно чрез голям събор на Кръстовден. (Бънов 1995: 64)

Трябва да се подчертае, че категорично се налага моделът на връзката на множество аязми с манастирите от Малка Света гора в Сливенската планина. Това поражда и предположението, че построяването на тези манастири се е осъществявало до аязмите в Сливенската планина, което определя и нейният сакрален характер. (Демирев 2004: 379-390) В същия контекст стои и семантичното тъждество аязма - манастир, изразяващо се в наричането на аязмата „Манастир“. (Демирев 2004: 383)

В Котленско битуват много предания за манастири - 40 на брой, строени по времето на Асеновци. (Демирев, личен архив, Котел 2003: 3) В м. Ерджепа край с. Нейково, според преданието, е имало манастир, в който са се обучавали монаси за игумени. (Демирев, личен архив, Нейково 1995:32) В м. Манастиря край с. Тича е имало голям манастир, който е избрал за своето отшелничество българският цар Борис I, след като се отказва от престола. (вж. Демирев, личен архив, Котел 2002:29) Край Котел е м. Еленица, където имало манастир на царица Елена. (Демирев, личен архив, Котел 2003:6) Преданието разказва, че край с. Жеравна е имало един много голям манастир - Клепалото и още няколко манастира. (Демирев, личен архив 2002; Демирев, личен архив 2003)